

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET MARIJA BOŽIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 50636/09)

PRESUDA

STRASBOURG

24. travnja 2014. godine

Ova će presuda postati pravomoćna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Marija Božić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 1. travnja 2014. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 50636/09) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Marija Božić („podnositeljica“) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 24. kolovoza 2009. godine.

2. Podnositeljicu je zastupala gđa M. Trninić, odvjetnica iz Slavanskog Broda. Hrvatsku vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica gđa Štefica Stažnik.

3. Podnositeljica posebice tvrdi da joj je uskraćena njena mirovina.

4. Dana 24. siječnja 2013. o zahtjevu je obaviještena Vlada.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljica je rođena 18. studenog 1940. godine i živi u Lipovači, Hrvatska.

6. U razdoblju između 1. siječnja 1980. godine i 30. studenog 1992. godine podnositeljica je bila osigurana kod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje kao individualni poljoprivrednik. Živjela je u Klokočeviku u blizini Slavanskog Broda.

7. U studenom 1992. godine podnositeljica je napustila Klokočevik i odselila u Lipovaču, dio tzv. „Republike Srpske Krajine“, samoproglašeni entitet uspostavljen na teritoriju Hrvatske. Prestala je uplaćivati doprinos u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

8. Dana 6. travnja 1998. godine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavanskom Brodu, prihvatio je uplatu od strane podnositeljice u iznosu od 4.978 kuna (HRK) na ime mirovinskih doprinosa za razdoblje od 30. studenog 1992. godine do 31. prosinca 1994. godine. Izdao je potvrdu o uplati, koja glasi kako slijedi:

„Ovime se potvrđuje da je obveznik uplate BOŽIĆ MARIJA uplatila sve dospjele doprinose na dan 6. travanj 1998. za [mirovinski fond]. Potvrda ... služi kao dokaz matične evidencije radi upisa staža u radnu knjigu, te se u druge svrhe ne može upotrijebiti.

Za osiguranika plaćeno [predmetno razdoblje traje od] 1. siječnja 1980. [do] 31. prosinca 1994.

ZA UPIS STAŽA“

9. Dana 21. studenog 2000. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavanskom Brodu, prihvatio je još jednu uplatu od strane podnositeljice, u visini od 11.663 HRK za razdoblje od 1. siječnja 1995. godine do 31. svibnja 2000. godine, i izdao potvrdu u tom smislu.

10. Dana 22. studenog 2000. godine, nakon što je ispunila uvjet godina života, podnositeljica je zatražila Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da joj odobri mirovinu.

11. Dana 12. travnja 2002. godine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavanskom Brodu, donio je odluku po službenoj dužnosti, da je podnositeljici prestao status osiguranika dana 30. studenog 1992., kada je prestala obavljati svoju poljoprivrednu djelatnost.

12. Dana 22. travnja 2002. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavanskom Brodu, dodatno je donio odluku o odbijanju zahtjeva podnositeljice da joj se odobri mirovina. Utvrdio je da je staž podnositeljice iznosi dvanaest godina i jedanaest mjeseci, odnosno od siječnja 1980. do studenog 1992., što je bilo nedovoljno za dobivanje mirovine. Podnositeljica nije podnijela žalbu protiv te odluke. Umjesto toga, tijekom travnja 2002., podnositeljica je podnijela žalbu protiv prve odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Slavanskom Brodu (vidi prethodni stavak 11), navodeći, između ostalog, da se pridržavala uputa Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i da je platila dovoljne mirovinske doprinose kako bi stekla pravo na mirovinu.

13. Dana 13. svibnja 2002. godine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba, odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku odluku u pogledu njenog statusa, bez obrazloženja o uplati doprinosa od strane podnositeljice. Podnositeljica je podnijela upravnu tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske protiv te odluke, ponavljajući svoje ranije tvrdnje.

14. Upravni sud je dana 28. rujna 2006. godine odbio tužbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu. Mjerodavni dio presude glasi kako slijedi:

„Nije jasno iz spisa je li se podnositeljica nastavila baviti poljoprivrednom djelatnošću na okupiranom teritoriju, a čak i ako jest, bila bi osigurana kao individualni poljoprivrednik pri nadležnim tijelima koja su radila na okupiranom teritoriju. Stoga je podnositeljica trebala podnijeti zahtjev za priznavanje mirovinskog staža temeljem ... Zakona o konvalidaciji ...

Kako već iz same tužbe proizlazi da je tužiteljica napustila područje na kojem je živjela, kao individualni poljoprivrednik i po kom osnovu je bila osigurana, tuženo tijelo je pravilno utvrdilo činjenično stanje i pravilno primijenilo zakon kada je odbacilo žalbu tužiteljice protiv prvostupanjskog rješenja, a kojim je utvrđen prestanak svojstva osiguranika, zbog neispunjavanja zakonom propisanih uvjeta.

Prigovor tužiteljice da je ona na zahtjev Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uplatila doprinos za mirovinsko osiguranje, ne može utjecati na zakonitost osporenog rješenja kraj činjenice da je napustila mjesto prebivališta u kojem je imala utvrđeno svojstvo individualnog poljoprivrednika.“

15. Podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske ponavljajući svoje prethodne argumente i pozivajući se, između ostalog, na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

16. Dana 8. srpnja 2009. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu i potvrdio obrazloženje nižestupanjskih tijela. Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

„U pogledu navodne povrede Ustavom zajamčenog prava vlasništva (članak 48. stavak 1. Ustava) i prava na mirno uživanje posjeda (članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ...), Ustavni sud smatra da prethodno navedena prava podnositeljice nisu bila niti su mogla biti povrijeđena osporavanjem aktima kojima se prekida njen status osigurane osobe - individualnog poljoprivrednika.“

Ta je odluka dostavljena zastupnici podnositeljice dana 22. travnja 2009. godine.

17. Dana 23. siječnja 2012. godine podnositeljica zahtjeva je pri Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Područnoj službi u Vukovaru pokrenula upravni postupak. Zahtijevala je, između ostalog, da se ponovno razmotri njen zahtjev za mirovinu uzimajući u obzir njene doprinose između 1980. godine i 2000. godine, da joj se formalno konvalidira mirovinski staž od 1. prosinca 1992. godine do 31. prosinca 1994. godine (vidi stavak 29 u daljnjem tekstu), i da joj se isplati mirovina od 19. studenog 2000. godine.

18. Dana 22. ožujka 2012. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Vukovaru, donio je dvije odluke. Prvo, odbio je zahtjev podnositeljice za mirovinu, ponavljajući argumente Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Slavanskom Brodu (vidi prethodni stavak 11). Drugo, odbio je zahtjev podnositeljice za konvalidacijom mirovinskog staža od 1. prosinca 1992. godine do 31. prosinca 1994. godine, tvrdeći da nije dokazala svoj status individualnog

poljoprivrednika na teritoriju Republike Hrvatske koji je bio pod nadležnošću Ujedinjenih naroda (i odgovara „Republici Srpskoj Krajini“). Podnositeljica je uložila žalbu protiv obje odluke.

19. Dana 12. prosinca 2012. godine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba, prihvatio je žalbu podnositeljice protiv prve odluke. Poništio je tu odluku i donio odluku da se razdoblje od 1. siječnja 1980. do 31. svibnja 2000. treba smatrati kao mirovinski staž individualnog poljoprivrednika, time priznavši dodatne doprinose koje je ona uplatila. Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

„Žalba se prihvaća i odluka ... Područne službe u Vukovaru ... od 22. ožujka 2012. godine ovime se poništava.

Marija Božić, rođena dana 18. studenog 1940. godine, bila je osigurana za potrebe mirovine kao individualni poljoprivrednik od 1. siječnja 1980. godine do 31. svibnja 2000. godine.

...

Kako nije sporno da je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavanskom Brodu, izračunala dospjeli iznos podnositeljicih mirovinskih doprinosa na dan 21. studenog 2000. godine za razdoblje od 1. siječnja 1980. godine do 31. svibnja 2000. godine, i da je podnositeljica platila te doprinose istoga dana Područnoj službi u Slavanskom Brodu, koja je zauzvrat izdala potvrdu, odlučeno je kako je navedeno u izreci ove odluke.“

20. Dana 13. prosinca 2012. godine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba, prihvatio je žalbu podnositeljice protiv druge odluke, poništio je, no smatrao je da je pitanje obuhvaćeno drugom odlukom Područne službe u Vukovaru od 22. ožujka 2012. godine već riješeno njegovom odlukom od 12. prosinca 2012.

21. Uzimajući u obzir gore navedene odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Središnje službe, podnositeljica se vratila u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područnu službu u Vukovaru, sa zahtjevom za mirovinu. Dana 21. ožujka 2013. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Vukovaru, donio je odluku da podnositeljica ima pravo na mirovinu od 1. kolovoza 2011. Pri određivanju datuma pozvao se na članak 32.(3) Zakona o mirovinskom osiguranju (vidi stavak 28 u daljnjem tekstu) i uzeo je 24. siječnja 2012. godine (vidi stavak 17 gore u tekstu) kao datum kada je podnositeljica podnijela svoj zahtjev. Ta je odluka uručena podnositeljici dana 26. ožujka 2013. godine i zastupnici podnositeljice dana 23. svibnja 2013. godine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju individualnih poljoprivrednika

22. Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju individualnih poljoprivrednika („Narodne novine“ br. 26/1983, 57/1983, 47/1986, 40/1990 i 96/1993) regulirao je mirovinsko osiguranje individualnih poljoprivrednika do dana 31. prosinca 1998. godine, kada je taj zakon ukinut. On je omogućavao individualnim poljoprivrednicima prigodu da izvrše dokup staža ako su bili individualni poljoprivrednici između 1. listopada 1960. i 1. siječnja 1980. i nisu prešli prag za starosnu mirovinu (šezdeset godina starosti i petnaest godina mirovinskog staža). Zahtjevi za takve isplate trebali su biti učinjeni do 31. prosinca 1995. godine.

23. Članak 62.(1) čitan zajedno s člankom 11.(4) tog zakona, određivao je da će individualni poljoprivrednici izgubiti status osiguranika mirovinskog osiguranja ako, između ostalog, prestanu obavljati svoju djelatnost individualnog poljoprivrednika.

B. Dodatno zakonodavstvo vezano uz dokup mirovinskog staža

24. Mogućnost za plaćanje nedostajućih godina dana je radnicima 1990. godine, donošenjem Zakona o radnim odnosima, „Narodne novine“ br. 19/1990, 28/1990 (ispravak), 19/1992, 25/1992 (pročišćeni tekst), 26/1993 i 29/1994), koji je stupio na snagu dana 11. svibnja 1990. godine. Ovaj je zakon prestao važiti kada je novi Zakon o radu („Narodne novine“ br. 38/1995) stupio na snagu, dana 1. siječnja 1996. godine. Prema novom zakonu, više nije bilo moguće, za većinu kategorija osiguranika mirovinskog sustava, dokupiti nedostajuće godine staža. Nakon toga, bilo je moguće izvršiti dokup mirovine, no samo ako je osiguranik stekao pravo na prijevremeno umirovljenje ili starosnu mirovinu.

C. Zakon o mirovinskom osiguranju

25. Zakon o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ br. 102/1998, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 79/2007, 35/2008, 40/2010, 121/2010, 130/2010 – pročišćeni tekst, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 112/2013) stupio je na snagu dana 1. siječnja 1999. i njime se regulira, između ostalog, mirovinsko osiguranje individualnih poljoprivrednika. Tijekom godina bio je više puta izmijenjen i dopunjen.

26. Godine 2000., kada je podnositeljica podnijela svoj zahtjev za mirovinu, članak 30. propisivao je da žene imaju pravo na starosnu

mirovinu kada navršše šezdeset godina starosti i nakon što su uplaćivale doprinose tijekom petnaest godina.

27. Članak 31. propisivao je da će žene imati pravo na prijevremenu starosnu mirovinu kada navršše pedeset i pet godina starosti i nakon što su uplaćivale doprinose tijekom trideset godina.

28. Mjerodavni dio članka 32. glasi kako slijedi:

„1. Pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu, s tim što se pravo na mirovinu može ostvariti nakon prestanka osiguranja.

2. Zahtjev za priznanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu može se podnijeti najranije dva mjeseca prije prestanka osiguranja.

3. Kada se pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga idućeg dana nakon prestanka osiguranja, ako je zahtjev za ostvarivanje prava na mirovinu podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

D. Zakon o konvalidaciji i podredno zakonodavstvo

29. Članak 1. Zakona o konvalidaciji („Narodne novine“ br. 104/97) propisuje da se svi pojedinačni akti i odluke donijete ili izdane od strane raznih tijela ili pravnih osoba koje imaju javne ovlasti, donijeti ili izdani u predmetima sudbene i upravne naravi na područjima Republike Hrvatske koja su bila ili koja sada jesu pod zaštitom ili upravom Ujedinjenih naroda, konvalidiraju ovim Zakonom, u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj i zakonima Republike Hrvatske.

30. Članak 4. Pravilnika o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja („Narodne novine“ br. 53/08) propisuje, između ostalog, da će se mirovinski staž za individualne poljoprivrednike priznati pod uvjetom da su imali status osiguranika evidentiran u odgovarajućim evidencijama tijela mirovinskog i invalidskog osiguranja koja su djelovala na područjima Republike Hrvatske koja su bila pod zaštitom ili upravom Ujedinjenih naroda.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

31. Podnositeljica je prigovarala da joj je uskraćena njena mirovina u razdoblju od 21. studenog. 2000. godine do 31. srpnja 2011. godine. Pozvala se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopuštenost

32. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora po dvije osnove: prvo, podnositeljica je zloupotrijebila njeno pravo na podnošenje zahtjeva; i drugo, nije bila žrtvom kršenja Konvencije.

1. Zluporaba prava na podnošenje zahtjeva

(a) Tvrdnje stranaka

33. Vlada je iznijela tvrdnju da je podnositeljica Sudu podnijela lažne informacije te je stoga zloupotrijebila svoje pravo na podnošenje zahtjeva. Točnije, propustila je izvijestiti Sud o upravnim postupcima koje je pokrenula nakon što je podnijela svoj zahtjev i posljedično priznavanje njenih prava na mirovinu, koja su bila, prema Vladi, središnje pitanje navodnog kršenja prava.

34. Podnositeljica je iznijela tvrdnju da nije imala nikakvu namjeru išta sakriti od Suda. Njena je zastupnica primila odluku kojom joj se odobrava mirovina dana 23. svibnja 2013. godine i ona jednostavno nije mogla izvijestiti Sud o tim novim događajima prije navedenog datuma.

(b) Ocjena Suda

35. Sud ponavlja da u slučaju kada se tijekom postupka pred Sudom dogode novi, važni događaji te ako, unatoč izričitoj obvezi iz Pravila 47. stavka 6. Poslovnika Suda, podnositelj propusti iznijeti takvu informaciju Sudu i time spriječi Sud u donošenju presude u predmetu na temelju potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, zahtjev podnositelja može se odbiti zbog zluporabe zahtjeva (vidi predmet *Harbadová i drugi protiv Republike Češke* (odl.), br. 42165/02, 466/03, 25. rujna 2007.; predmet *Predescu*

protiv Rumunjske, br. 21447/03, stavci 25.-27., 2. prosinca 2008.; i predmet *Mirošubovs i drugi protiv Latvije*, br. 798/05, stavak 63., 15. rujna 2009.).

36. Sud primjećuje da je Vlada podnijela svoje očitovanje na ovaj slučaj dana 23. svibnja 2013. godine, to jest istoga dana kada je zastupnici podnositeljice uručena odluka o podnositeljjičinoj mirovini. U njenom odgovoru od dana 8. srpnja 2013. godine, podnositeljica je izrazila suglasnost s činjenicama predstavljenima od strane Vlade, a koje se odnose na drugi skup upravnih postupaka, te je podnijela pisma od 13. ožujka, 8. travnja i 15. svibnja 2013. godine putem kojih njena zastupnica poziva Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područnu službu u Vukovaru da joj uruči svoju odluku vezanu za tu mirovinu (vidi stavak 21). Podnositeljica stoga nije namjeravala zavarati Sud, jer ga je obavijestila o novom skupu upravnih postupaka u njenom odgovoru na očitovanje Vlade.

37. Slijedi da Vladin prigovor glede navodne zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva mora biti odbijen.

2. Podnositeljjičin status žrtve

(a) Tvrdnje stranaka

38. Vlada je iznijela tvrdnju da je podnositeljica izgubila status žrtve jer su domaća tijela ispravila navodnu povredu odobrivši joj mirovinu nakon što su zaprimila ispravno postavljen zahtjev.

39. Podnositeljica je ustrajala u tvrdnji da njen status žrtve i dalje postoji jer nikada nije pribavila nikakvu naknadu za to što nije primala svoju mirovinu od 21. studenog 2000. godine i 31. srpnja 2011. godine, te joj je stoga bila uskraćena njena imovina.

(b) Ocjena Suda

40. Sud ponavlja da pojedinac ne može nastaviti tvrditi da je žrtva kršenja Konvencije kada nacionalna tijela priznaju, bilo izričito ili u biti, kršenje Konvencije i osiguraju zadovoljštinu (vidi predmet *Eckle protiv Njemačke*, 15. srpnja 1982., stavak 66., Serija A br. 51). Sukladno tome, u načelu, kad god su domaći postupci završeni i uključuju priznanje kršenja od strane nacionalnih tijela i plaćanje novčanog iznosa koji predstavlja zadovoljštinu, ispunjena je dvostruka pretpostavka utvrđena u predmetu *Eckle*, i podnositelj više ne može tvrditi da je žrtva kršenja Konvencije.

41. Sud primjećuje da nacionalna tijela u ovom predmetu nikada nisu priznala, bilo izričito ili u biti, kršenje Konvencije, niti su pružila zadovoljštinu za neplaćanje podnositeljjičine mirovine, za što podnositeljica tvrdi da čini povredu Konvencije. Suprotno tome, Vlada je izričito navela da nije bilo miješanja u podnositeljjičino mirno uživanje mirovine te da nije bila uskraćena za svoju mirovinu (vidi stavak 45 u daljnjem u tekstu).

42. U skladu s navedenim, bez prejudiciranja odluke o meritumu predmeta, Sud smatra da podnositeljjičin status žrtve, u smislu članka 34.

Konvencije, nije promijenjen. Sukladno tome, prigovor Vlade u ovom smislu mora biti odbijen.

3. Zaključak

43. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

44. Podnositeljica je iznijela tvrdnju da je slijedila upute Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje kada je plaćala svoje mirovinske doprinose tijekom 1998. godine i 2000. godine. Nakon što je dokupila nedostajuće godine, očekivala je da će primati mirovinu nakon navršenih šezdeset godina starosti, u studenom 2000. godine. Ipak, morala je čekati do 2013. kako bi počela primati mirovinu, koja je bila obračunata unatrag samo do 1. kolovoza 2011. godine, što je ona smatrala individualnim i prekomjernim teretom.

45. Vlada je iznijela tvrdnju da nije bilo miješanja u podnositeljčinu mirovinu, jer je njeno pravo na mirovinu priznato. Oni su stoga iznijeli tvrdnju da podnositeljici nije bila uskraćena njena mirovina.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

46. Sud ponavlja da članak 1. Protokola br. 1 ne stvara pravo na stjecanje vlasništva. On ne ograničava slobodu država ugovornica na odlučivanje hoće li imati neki oblik sustava socijalne sigurnosti ili mirovinski sustav, ili na izbor vrste ili iznosa novčanih naknada ili mirovina u okviru takvog sustava. Međutim, ako država ugovornica ima na snazi zakonodavstvo koje predviđa pravo na isplatu neke naknade socijalne skrbi ili mirovine, bilo da je to pravo uvjetovano prethodnim plaćanjem doprinosa ili nije, mora se smatrati da takvo zakonodavstvo za osobe koje ispunjavaju njegove uvjete stvara vlasnički interes koji spada u doseg članka 1. Protokola br. 1. Stoga, ako se iznos novčane naknade ili mirovine umanjuje ili ukine, to može predstavljati miješanje u vlasništvo koje mora biti opravdano općim interesom (vidi predmet *Stec i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.) [VV], br. 65731/01 i 65900/01, stavak 54., ESLJP 2005-X; predmet *Kjartan Ásmundsson protiv Islanda*, br. 60669/00, stavak 39., ESLJP 2004-IX; te predmet *Valkov i drugi protiv Bugarske*, br. 2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 i 2041/05, stavak 84., 25. listopada 2011.).

47. Sud nadalje ponavlja da je nužan uvjet kako bi se miješanje smatralo sukladno s člankom 1. Protokola br. 1 to da ono bude zakonito. Vladavina prava, jedno od temeljnih načela demokratskog društva, nerazdvojno je svojstveno svim odredbama Konvencije (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* [VV], br. 31107/96, stavak. 58, ESLJP 1999-II).

48. Svako miješanje u mirno uživanje vlasništva od strane javnih tijela može se opravdati samo ako služi legitimnom javnom interesu. Zbog njihovog izravnog poznavanja njihova društva i njihovih potreba, nacionalna tijela su načelno u boljem položaju od međunarodnih sudaca da odluče što je „u javnom interesu“. U okviru sustava zaštite uspostavljenom Konvencijom, stoga je na nacionalnim tijelima da izvrše početnu procjenu postojanja problema od javnog interesa koji opravdava mjere kojima se upliće u mirno uživanje vlasništva (vidi predmete *Terazzi S.r.l. protiv Italije*, br. 27265/95, stavak 85., 17. listopada 2002., i *Elia S.r.l. protiv Italije*, br. 37710/97, stavak 77., ESLJP 2001-IX). Sud smatra prirodnim da granice uvažavanja koje su na raspolaganju zakonodavstvu prilikom provedbe društvenih i gospodarskih politika trebaju biti široke, te će poštovati prosudbu zakonodavca o tome što je „u javnom interesu“, osim ako je ta prosudba očigledno bez razumne osnove (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke* [VV], br. 25701/94, stavak 87., ESLJP 2000-XII).

49. Članak 1. Protokola br. 1 također zahtijeva da svako miješanje bude razumno razmjerno cilju koji se namjerava postići (vidi predmet *Jahn i drugi protiv Njemačke* [VV], br. 46720/99, 72203/01 i 72552/01, stavci 81.-94., ESLJP 2005-VI). Potrebna pravedna ravnoteža neće biti postignuta kada dotična osoba trpi prekomjeren individualan teret (vidi predmet *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*, 23. rujna 1982., stavci 69.-74., Serija A br. 52).

(b) Primjena ovih načela na ovaj predmet

(i) Je li bilo miješanja?

50. Sud smatra da podnositeljčini mirovinski doprinosi i mirovina temeljena na njima predstavlja vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Podnositeljica je legitimno očekivala da će primati mirovinu nakon plaćanja potrebnih mirovinskih doprinosa i zadovoljavanja zakonskog starosnog kriterija u studenom 2000. godine. Ipak, prvi obrok mirovine koji je primila bio je za kolovoz 2011. godine. Stoga, neplaćanje podnositeljčinih obroka mirovine između studenog 2000. godine i kolovoza 2011. godine predstavljaju miješanje u mirno uživanje njenog vlasništva.

(ii) Je li miješanje bilo predviđeno zakonom

51. Sud primjećuje da su odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje bile temeljene na Zakonu o mirovinskom i invalidskom

osiguranju individualnih poljoprivrednika i na Zakonu o mirovinskom osiguranju (vidi stavke 23 i 25 gore u tekstu). Primjećujući da su njegove mogućnosti razmatranja sukladnosti s domaćim zakonima ograničene (vidi, između ostalih izvora, *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 1), presuda od 25. listopada 1989., Serija A br. 163, str. 17, stavak 57.), Sud prihvaća stav da su odluke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u pogledu podnositeljičinog statusa i mirovine bile u skladu s hrvatskim zakonom.

(iii) *Legitiman cilj i razmjernost*

52. Na početku, Sud primjećuje da su odluke domaćih tijela bile, u početku, temeljene na činjenici da je podnositeljica prestala obavljati svoju poljoprivrednu djelatnost u studenom 1992. Stoga su ta tijela utvrdila da je podnositeljica uplatila nedovoljan iznos doprinosa za ostvarivanje prava na mirovinu. Međutim, zanemarili su činjenicu da je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Slavonskom Brodu, ponudila podnositeljici da uplati dodatne mirovinske doprinose za godine koje joj nedostaju.

53. Kao rezultat te mogućnosti i plaćanja, u 1998. godini, mirovinskih doprinosa za ukupno petnaest godina i dodatnih pet u 2000. godini, Sud smatra da je podnositeljica mogla razumno očekivati da je zadovoljila zakonske uvjete za primanje mirovine kada je navršila šezdeset godina starosti u studenom 2000. godine. Ipak, morala je čekati do 2011. godine kako bi počela primati mirovinu.

54. Podnositeljica je u njenoj prvoj žalbi podnesenoj Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Središnjoj službi (vidi stavak 12. gore u tekstu) naglasila da je platila dodatne mirovinske doprinose. Središnja služba ignorirala je taj argument i odbila njenu žalbu. Novi podnositeljičin zahtjev za mirovinu (vidi stavak 17 gore u tekstu) i njena žalba protiv odluke Područne službe u Vukovaru stvorili su prigodu za Središnju službu da preispita svoju prethodnu odluku. Ovoga je puta Središnja služba utvrdila da je podnositeljica imala dvadeset godina mirovinskog staža, a ne dvanaest. Činjenične okolnosti za takvu odluku već su postojale u vrijeme kada je Središnja služba razmatrala prvu podnositeljičinu žalbu, jer je u studenom 2000. godine podnositeljica navršila šezdeset godina starosti i platila je ekvivalentnu vrijednost dvadeset godina mirovinskih doprinosa.

55. Uslijed odluke Središnje službe od 12. prosinca 2012. godine, Područna služba u Vukovaru bila je obavezna odobriti podnositeljici starosnu mirovinu. Ipak, to je učinila strogo primijenivši članak 32.(3) Zakona o mirovinskom osiguranju (vidi stavak 28 gore u tekstu) te joj je odobrila mirovinu od dana 1. kolovoza 2011. godine, uzevši datum drugog podnositeljičinog zahtjeva kao mjerodavan za izračun datuma kada njena mirovina ima započeti.

56. Na ovom mjestu, Sud ponavlja da rizik od bilo kakve greške koju počini državno tijelo mora snositi država, a greške se ne smiju ispravljati na

teret pojedinaca na koje se odnose (vidi predmet *Gashi protiv Hrvatske*, br. 32457/05, stavak 40., 13. prosinca 2007., i *Gladysheva protiv Rusije*, br. 7097/10, stavak 80., 6. prosinca 2011.). Odluke Središnje službe iz 2012. godine neizbježno dovode do zaključka da je podnositeljica ispunila uvjete za starosnu mirovinu već u studenom 2000. godine. Stoga je Središnja služba u biti priznala vlastite greške počinjene tijekom njenog ranijeg postupanja u predmetu podnositeljice. U ovom pogledu, Sud smatra da greške počinjene od strane državnih tijela trebaju služiti na korist pogođenih osoba, pogotovo kada niti jedan drugi sukobljeni privatni interes nije ugrožen.

57. Još jedno važno pitanje koje Sud razmatra jest je li podnositeljici pravo da koristi pogodnosti iz mirovinskog osiguranja bilo narušeno na način koji je doveo do narušavanja same biti njenih prava na mirovinu (vidi predmete *Kjartan Ásmundsson*, prethodno citirano, stavak 39., i *Domalewski protiv Poljske* (odl.), br. 34610/97, ESLJP 1999-V). U vezi s ovim, Sud ne može zanemariti činjenicu da, premda je podnositeljica mirovina odobrena u skladu sa zakonom (vidi stavak 55 gore u tekstu), miješanje u njeno uživanje mirovine uskratilo joj je 128 mjesečnih isplata mirovine, za koje je ona razumno očekivala da će ih primiti od studenog 2000. godine do kolovoza 2011. godine. Prema viđenju Suda, dotično miješanje predstavlja prekomjeran individualan teret za podnositeljicu (vidi predmet *Sporrong i Lönnroth*, prethodno citirano, stavak 73.). Takav teret mogao se olakšati, samo da je 2013. godine podnositeljici bilo omogućeno da primi svoju mirovinu od datuma njenog početnog zahtjeva, to jest studenog 2000. godine. Kako je ova mogućnost isključena prema hrvatskom zakonu, Sud smatra da je sama bit podnositeljici prava na mirovinu bila narušena.

58. U pogledu pitanja jesu li nacionalna tijela imala legitiman cilj, Sud primjećuje da Vlada tužene države nije ponudila nikakve argumente s ovim u vezi. Sudu je teško razaznati mogući legitiman cilj nacionalnih tijela u postupku uskraćivanja mirovine podnositeljici za razdoblje od približno jedanaest godina. Ostavljajući to pitanje po strani, u svjetlu gore navedenih razmatranih pitanja, Sud utvrđuje da prilikom miješanja u podnositeljici mirno uživanje vlasništva u posebnim okolnostima ovog predmeta nije uspostavljena pravedna ravnoteža između javnog interesa i podnositeljicinih prava zaštićenih sukladno članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (usporedi s *Gashi*, prethodno citirano, stavak 43.).

59. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

60. Podnositeljica je također prigovarala temeljem članaka 6. i 13. Konvencije, tek pozvavši se na njih, i temeljem članka 14. Konvencije, da je bila diskriminirana na temelju njenog srpskog porijekla.

61. U svjetlu svih materijala koje posjeduje, te u mjeri u kojoj su stvari koje su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) kao očigledno neosnovan i da ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

62. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravičnu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

63. Podnositeljica potražuje 19.200 eura (EUR) na ime materijalne štete i 10.000 kuna (HRK) na ime nematerijalne štete.

64. Vlada smatra da je podnositeljčin zahtjev prekomjeran, neosnovan i nepotkrijepljen, i tvrdi da nema nikakve uzročne veze između povreda kojima prigovara i podnositeljčinih novčanih zahtjeva.

65. Imajući u vidu svoju sudsku praksu (vidi predmet *Stankov protiv Bugarske*, br. 68490/01, stavak 71., 12. srpnja 2007., i *Perdigão protiv Portugala* [VV], br. 24768/06, stavci 85.-86., 16. studenog 2010.), Sud smatra da je razumno podnositeljici zahtjeva dodijeliti iznos od ukupno 20,500 EUR koji pokriva sve vrste štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

66. Podnositeljica zahtjeva također potražuje 2.500 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i ovim Sudom.

67. Vlada je osporila taj zahtjev.

68. Prema sudskoj praksi Suda, podnositeljica ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se dokaže da ih je stvarno i neophodno pretrpjela i da je njihova visina bila razumna (vidi predmet *Editions Plon protiv Francuske*, br. 58148/00, stavak 64., ESLJP 2004-IV). To znači, podnositeljica ih je morala platiti ili ih mora platiti sukladno zakonskoj ili ugovornoj obvezi, a oni moraju biti neizbježni kako bi se izbjeglo utvrđeno kršenje prava ili priskrbila odšteta (vidi predmete *Belchev protiv Bugarske*, br. 39270/98, stavak 113., 8. travnja 2004., i *Hajnal protiv Srbije*, br. 36937/06, stavak 154., 19. lipnja 2012.). U ovom predmetu, uzimajući u obzir naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 2.500 EUR za postupak pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati podnositeljici zahtjeva na taj iznos.

C. Zatezna kamata

69. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* da je prigovor koji se odnosi na navodnu povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane pravomoćna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 20.500 EUR (dvadeset tisuća petsto eura), na ime materijalne i nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositeljici zahtjeva mogli zaračunati;
 - (ii) 2.500 EUR (dvije tisuće petsto eura) na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koje bi se podnositeljici zahtjeva mogli zaračunati;
 - (b) da se od protoka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 24. travnja 2014. godine, u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
Predsjednica

© Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana.